

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้เกิดขึ้นจากการเล็งเห็นความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียน รวมถึงผลจากการรวมกันเป็นประชาคมอาเซียนที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทั้งนี้ภาคนโยบายถือเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางและการดำเนินงานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว หากแต่ที่ผ่านนโยบายการท่องเที่ยวของประเทศไทยยังไม่ได้มีนโยบายหรือแผนรองรับด้านการท่องเที่ยวต่อการรวมกันเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งศึกษาเปรียบเทียบนโยบายและแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยและสมาชิกประเทศอาเซียนตามกรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC 2015) เพื่อวิเคราะห์ช่องว่างของนโยบายและความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศสมาชิกอาเซียน

ในการศึกษาเปรียบเทียบนโยบายของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรม การจัดเสวนากลุ่ม และการลงพื้นที่ในประเทศสิงคโปร์ และมาเลเซียซึ่งเป็นประเทศที่มีความเป็นเลิศในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของอาเซียน และวิเคราะห์โดยใช้ตัวแบบการวิเคราะห์นโยบายเพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จ (Policy Skill Framework) ตัวแบบการวิเคราะห์ 3-gap Tourism Destination Image Model และตัวแบบการประเมินนโยบาย The Geelhoed – Schouwstra framework พบว่าการเปิดประชาคมอาเซียนจะส่งผลกระทบต่อรูปแบบ สถานการณ์ และแนวโน้มของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ด้านการดำเนินยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวและยุทธศาสตร์อื่นของภาครัฐ รวมถึงผู้ประกอบการและแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย และจากการพิจารณาความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกอาเซียนพบว่า ประเทศไทยมีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญได้แก่นโยบายและกฎระเบียบที่เอื้อต่อการเข้ามาลงทุนของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การเดินทางเข้า-ออกของนักท่องเที่ยว ความปลอดภัย การคมนาคมทางบก และโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี

สำหรับการศึกษาเปรียบเทียบในภาคนโยบายพบว่า นโยบายการท่องเที่ยวของประเทศสมาชิกอาเซียนแบ่งเป้าหมายออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับพื้นฐานที่ต้องการใช้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม และระดับก้าวหน้าซึ่งต้องการพัฒนาให้ประเทศเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภูมิภาคและใช้การท่องเที่ยวเป็นตัวชักนำคุณภาพเข้ามาสู่ประเทศ ในขณะที่ประเทศไทยไม่ได้มีการระบุเป้าหมายอย่างชัดเจนว่าต้องการพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแบบใด นอกจากนี้ยังมีช่องว่างของแผนกลยุทธ์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย และแผนกลยุทธ์การท่องเที่ยวของอาเซียน (ATSP) ในด้านการสร้างความร่วมมือในการจัดทำแพ็คเกจการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกันระหว่างประเทศสมาชิกในอาเซียน การกำหนดมาตรฐานและความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว และประเด็น

ด้านแรงงานและมาตรฐานแรงงาน นอกจากนี้ยังพบช่องว่างระหว่างนโยบายกับการนำนโยบายไปใช้กับผู้ประกอบการ จากนโยบายส่วนกลางไม่ตรงต่อความต้องการ หรือสภาพแวดล้อมและลักษณะธุรกิจในอุตสาหกรรม และจากการที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ซึ่งเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงและผลที่จะเกิดขึ้นจากการรวมเป็นประชาคมอาเซียนด้วย ยิ่งไปกว่านั้นนโยบายและตัวชี้วัดนโยบายด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่ไม่สามารถสะท้อนความสำเร็จของนโยบายอีกด้วย

Abstract

A Comparative Study of Tourism Development Plan between Thailand and ASEAN Members towards ASEAN Economics Community (AEC) 2015 Project is influenced by the importance of the tourism industry on the economic and social development which is one of the strategic industries in AEC blueprint. Tourism development plan plays an important role in determining goals and action plans for tourism industry, however, Thailand has been struggling to integrate the ASEAN tourism policy framework into their schemes. This research aims to compare the tourism policies and the competitiveness between Thailand and other ASEAN members within AEC framework through gap analysis technique.

The analytical framework of the Policy Skill Framework, 3-gap Tourism Destination Image Model and The Geelhoed – Schouwstra framework are used in analyzing data gathered from literatures reviews, top administrators of nationwide sample of tourism entrepreneurs in Thailand by focus groups method, and fieldwork in Singapore and Malaysia, regarded as the best practice ASEAN countries in tourism industry, and implications of the study are discussed. The findings indicate that the AEC will affect tourism schemes, circumstances, and trends in the form of Thailand's government tourism and related strategic policy, including the effect on entrepreneurs and workforces in tourism industry. Moreover, it strongly suggests that Thailand should focus on promoting investments in the industry through supportive policies and regulations, immigration scheme, safety and security, ground transportation and ICT infrastructure in strategic tourism plan.

The results of the study concluded with four aspects. Firstly, the ASEAN members' policy goals can be classified into two levels: The basic level which defines tourism as an engine to drive national economic and social development, and The progressive level which defines tourism as a tool to attract qualities to the nations and become ASEAN tourism hub whereas Thailand does not has this explicit direction. Secondly, there are gaps between Thailand Tourism Policy and ASEAN Tourism Strategic Plan (ATSP) in the field of cooperation with other ASEAN members in creating tourism linkage, and establishing tourism safety, security, and workforce standard. Thirdly, the gap between policy and its implementation does not meet industry requirements, characteristics, and

environment, not to mention inadequate and obscure information for SMEs in tourism industry regarding the consequences of AEC. Lastly, the policy and its Key Performance Indicators (KPIs) are not able to signify the successfulness.